

Verenigde Vergadering van de beide Kamers der Staten-Generaal in de Ridderzaal op dinsdag 9 juni 1981 om 16.30 uur

Voorzitter: de heer Thurlings

Tegenwoordig zijn 193 leden, te weten:

Thurlings, De Kwaadsteniet, Eversdijk, Tripels, Gualthérie van Weezel, Van Baars, IJmker, Heijne Makkreel, Baas, G. de Jong, Versloot, Vis, Glastra van Loon, Knol, Schlingemann, Van der Werff, Borgman, Toussaint, Andela-Baur, Christiaanse, Maaskant, Van Dalen, Wiebenga, Netjes, Van Kuik, Van der Werf-Terpstra, Trip, F. C. de Jong, Poppe, Van der Meer, Ermen, Van Krimpen, Schreurs, Franssen, Oskamp, Vogt, Vrouwenvelder, Van Waterschoot, Feij, Kaland, Van Hemert tot Dingshof, Kloos, Mol, Rietkerk, Keja, De Korte, Zoutendijk, K. G. de Vries, K. de Vries, Tjeerdsma, Ginjaar-Maas, Rempt-Halmans de Jongh, WalTMans, Van Tets, De Voogd, Engwirda, Zoon, Van der Sanden, Brinkhorst, Patijn, Veen, Dees, Worrell, Müller-van Ast, Dijkman, Deetman, Gerritsen, Beckers-de Bruijn, Van Iersel, Wisselink, Porthoine, Bolkestein, Van Muiden, Krijnen, Evenhuis, H. A. de Boer, Jabaaij, Blaauw, Evenhuis-van Essen, Von Meijenfeldt, Achterstraat, Vonk, Groensmit-van der Kallen, Van Soest-Jansbeken, Diepenhorst, Oudenhoven, Uijterwaal-Cox, Schaapman, Post, Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn, Tummers, Schinck, Lamberts, Duinker, Derks, Uijen, Frinking, Van Boven, W. F. de Gaay Fortman, Vermeer, Terwindt, De Boois, Van der Jagt, Meuleman, Schouten, J. J. P. de Boer, Van Hulst, Van Houwelingen, Steenkamp, Faber, Van Rossum, De Rijk, Keuning, Epema-Brugman, B. de Gaay Fortman, Paulis, Lambers-Hacquabard, Hermans, Van Zeil, Van der Burg, G. M. P. Cornelissen, Van Ooijen, Jansen, Meijer, Van der Linden, Hermesen, Hennekam, Dolman, Schakel, Lauxtermann, Mateman, Lubbers, Van de Ven, Stemerdink, Buurmeijer, Korte-van Hemel, Van Dis, Aarts, Veerman, Wöltgens, Castricum, Wuthrich-

van der Vlist, Salomons, Kosto, Couprie, Beinema, G. C. van Dam, De Hamer, Spieker, Van de Zandschulp, Eij-sink, Waalkens, Joekes, Nijpels, Scherpenhuizen, Van Heel-Kasteel, Van Leijenhorst, P. A. M. Cornelissen, Van den Broek, Rienks, Van Thijn, Niessen, Van Dijk, Lansink, Van Veldhuizen, B. de Vries, Mommersteeg, Van der Spek, d'Ancona, Kolthoff, Bischoff van Heemskerck, Mertens, Voortman, Dankert, Zijlstra, Steigen-ga-Kouwe, Langedijk-de Jong, Bremen, De Beer, Ploeg, Borm-Luijckx, Scholten, Verbrugh, Nijhof, Buikema, Terlouw, Nagel, M. Bakker, Ter Beek, Van der Stoel, Haas-Berger, Voogd en B. Bakker,

en de heren Van Agt, Minister-President, Minister van Algemene Zaken, en De Ruiter, Minister van Justitie.

De **Voorzitter**: Ik open de Verenigde Vergadering.

Ik deel mede, dat er van een aantal leden der Staten-Generaal berichten van verhindering tot het bijwonen van de Verenigde Vergadering zijn ingekomen.

Ik verzoek de Griffier deze berichten voor te lezen.

De **Griffier**: Van de heren Nypels en Simons.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is **wijziging van het Reglement van Orde voor de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal**.

De **Voorzitter**: Zoals de leden bekend is, is er een ontwerp voor een nieuw Reglement ingediend door mijn collega van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en door mijzelf, waarover wij van te voren geraadpleegd hebben het College van Senioren van de Eerste Kamer en de Commissie voor de Werkwijze van de Tweede Kamer.

Zoals wij u hebben medegedeeld, dient het onderhavige ontwerp uitsluitend om het Reglement van Orde van deze Vergadering, dat sinds 1888 ongewijzigd is gebleven, aan te passen aan de uitbreiding van het ledental sinds de Grondwetsherziening van 1956, om het afdelingsonderzoek te vervangen door een commissoriaal onderzoek en het te ontdoen van enig archaïsme in taalgebruik en spelling.

Ik heb ook al schriftelijk laten weten voornemens te zijn, na aanvaarding van deze wijzigingen, een commissie van leden van beide Kamers in te stellen met als taak na te gaan of en, zo ja, in hoeverre verdergaande wijzigingen wenselijk zijn.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **De Kwaadsteniet** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! In deze Verenigde Vergadering van beide Kamers der Staten-Generaal herzien wij, uit een zekere nood tijdelijk, op zeer voorlopige wijze en uiterst globaal, ons historische Reglement van Orde, daterend van 1850 en tot dusver eenmaal herzien, in 1888.

Gelet op de betekenis van het bijzondere instituut Verenigde Vergadering is het goed, zo niet gewenst aan deze zaak nu in het openbaar een enkel woord te wijden. Mij dunkt, dat mag en moet na 93 jaar!

Het oude Reglement van Orde werd vastgesteld in de Verenigde Vergadering van 23 april 1850, aangenomen met 88 voor en 5 tegen, terwijl 2 leden afwezig waren. Een commissie van 5 leden, benoemd in de Verenigde Vergadering van 19 april, vier dagen eerder, had een ontwerp gemaakt met toelichting dd. 21 april, dat werd ingebracht in de Verenigde Vergadering van 22 april. Zo snel en eenvoudig ging dat in 1850.

In 1888, 38 jaar later, duurde het iets langer. Op 16 juli werd in de Verenigde Vergadering een commissie van vijf le-

De Kwaadsteniet

den tot herziening van het Reglement van Orde benoemd. Deze leverde een ontwerp in de Verenigde Vergadering van 18 juli, waarin besloten werd tot behandeling in de eerstvolgende Verenigde Vergadering. Die was op 11 september. Dit ontwerp werd na enige discussie zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Wat deze eeuw betreft het volgende. Op 23 september 1976 vroeg ik, in een brief aan de Voorzitter van de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal, het Reglement van Orde aan een nadere beschouwing te doen onderwerpen.

Dit kort samengevat, onder andere naar aanleiding van de bij mij gerezen vraag of voor Verenigde Vergaderingen, tot bij voorbeeld sluiting van de zitting der Staten-Generaal, op basis van de Grondwet en van het Reglement van Orde, niet een quorum vereist is, althans voor de hand ligt. Vele malen was er immers bij zulke gelegenheden geen sprake van een quorum. De gedachte was bij velen dat dit in die gevallen ook niet behoeft.

Van de daarop gevolgde bredere briefwisseling, is door de Voorzitter van de Verenigde Vergadering mededeling gedaan in de Verenigde Vergadering tot sluiting der zitting op dinsdag 7 juni 1977. Bij die briefwisseling behoorde onder andere een brief van de griffier van de Tweede Kamer aan die van de Eerste Kamer en een brief van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, tot en met vandaag gelukkig onze collega – mijn vriend en leermeester, overigens niet altijd nagevolgd tevens – W.F. de Gaay Fortman.

Van dit alles kan men uitvoeriger elders kennis nemen. Deze zaak is, weinig gekend wellicht, overigens dus geheel openbaar, evenals mijn brief dd. 28 juni 1977 aan de Voorzitter van de Verenigde Vergadering, waarin onderstreept werd, dat overigens essentieel is, dat er op korte termijn een herziening van het Reglement van Orde komt, omdat een parlement, dat zichzelf respecteert, wel over een Reglement van Orde moet beschikken, dat bij de tijd is.

Mijnheer de Voorzitter! Wij zijn nu vier jaar verder. Geconstateerd mag overigens worden, dat inmiddels een algehele Grondwetsherziening gaande was, waarbij onder andere de formaliteit van de opening en van de sluiting van de zitting zou worden afgeschaft. Over dat facet van de Verenigde Vergadering – niet over het voorzitterschap dier vergadering – bestaat bre-

de overeenstemming. Dat zal ook een betrekkelijke doorwerking hebben in het Reglement van Orde van deze, onze Verenigde Vergadering.

Maar na die Grondwetsherziening in tweede lezing dient dan ook binnen de kortst mogelijke termijn het Reglement van Orde van de Verenigde Vergadering algeheel te worden herzien.

Daarom doe ik ter zake twee in elkanders verlengde liggende concrete voorstellen. Het eerste is, dat deze Verenigde Vergadering vandaag ook, eventueel stilzwijgend, instemt met de instelling van een commissie tot algehele herziening van het Reglement van Orde van de Verenigde Vergadering. Op grond daarvan kan dan de Voorzitter van de Verenigde Vergadering het geëigende doen om binnen enkele weken zulk een commissie, bestaande uit leden van de nieuwe Verenigde Vergadering, in te stellen. Het tweede daarbij behorende voorstel is, dat de Voorzitter van de Verenigde Vergadering het daarheen leidt, dat zo spoedig als maar enigszins mogelijk is, een Verenigde Vergadering bijeenkomt om het voorbereide algeheel herziene Reglement van Orde te behandelen en vast te stellen.

Intussen stel ik vast, dat wij ons gelukkig prijzen, dat wij – door goede zorgen, via een van een toelichting voorzien ontwerp van februari jl., waarop nog enkele wijzigingen zijn aangebracht – met het vandaag te nemen besluit tot doorvoering van een voorlopige herziening een ogenblik globaal uit de brand te zijn, hoewel niemand deze nooduitgang fraai zal en mag noemen. Een praktische oplossing is het een noodzakelijk in verband met de vanmiddag te behandelen twee wetsontwerpen.

Een grondig herzien en geheel bijde-tijds Reglement van Orde in de hendaagse Nederlandse taal dient er derhalve te komen binnen de tijd van een half à – desnoods – één jaar.

Ten slotte, vandaag, met deze agenda in deze Verenigde Vergadering, die zo dadelijk tevens dient tot sluiting der zitting 1980–1981, moest er in ieder geval een quorum zijn 76 of 113? Het quorum is er in ieder geval, gelukkig. Dat is zeer fraai!

De **Voorzitter**: Mede namens de heer Dolman spreek ik onze erkentelijkheid uit tegenover de heer De Kwaadsteniet. Dank zij hem zal de vaststelling van dit nieuwe Reglement van Orde, toch een niet onbelangrijke zaak, niet geheel als hamerstuk passeren. Overigens meen ik, dat uit datgene wat ik – toen ik dit onderwerp aan de orde stelde – al zei, moge blijken, dat

verwacht mag worden, dat geheel overeenkomstig het door de heer De Kwaadsteniet geuite verlangen zal worden geprocedeerd. Er is nog niet geblêken dat bij de Verenigde Vergadering bezwaren bestaan tegen mijn voornemens ter zake.

De beraadslaging wordt gesloten.

De tekst van het herziene Reglement van Orde voor de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal wordt zonder stemming vastgesteld.

De **Voorzitter**: De tekst van dit Reglement zal, met toelichting, in de Handelingen worden opgenomen.

[Deze tekst is opgenomen aan het eind van deze editie.]¹

De **Voorzitter**: Ik stel voor, de ontwerpen van (rijks-)wet 1 (R1) en 2 gezamenlijk te behandelen.

Daartoe wordt besloten.

Mitsdien is aan de orde de behandeling van de ontwerpen van (rijks-)wet:

Benoeming van een Regent voor het geval van erfopvolging door de troonopvolger die niet de leeftijd heeft bereikt waarop hij ingevolge de Grondwet kan aanvangen het Koninklijk gezag uit te oefenen (1, R1);

Benoeming van een voogd en regeling van de voogdij over de minderjarige Koning (2).

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **W. F. de Gaay Fortman** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De gemeenschappelijke commissie van de Verenigde Vergadering, ingesteld ter voorbereiding van de openbare behandeling van deze beide wetsontwerpen, heeft daartoe slechts werkzaamheden van beperkte en eenvoudige aard behoeven te verrichten. Op haar ijver heeft dat overigens geen invloed gehad.

Op enkele vragen, gesteld in de eindverslagen, is een bevredigend antwoord ontvangen. De Staten van de Nederlandse Antillen hebben in hun verslag over het ontwerp van Rijkswet, betrekking hebbende op het regentschap, eveneens geen bedenkingen geopperd.

Geconstateerd kan derhalve worden, dat in de Staten-Generaal algemene instemming bestaat met de aanwijzing van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Claus tot regent van het Koninkrijk en van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Margriet tot regentes van het

W. F. de Gaay Fortman

Koninkrijk, indien zich de in het ontwerp van Rijkswet aangegeven omstandigheden zouden voordoen. Die instemming strekt zich evenzeer uit tot het ontwerp van wet tot benoeming van een voogd en tot regeling van de voogdij over de minderjarige Koning. Als voorzitter van de commissie van voorbereiding acht ik het een voorrecht deze algemene instemming te kunnen constateren.

Meestal dienen wetten om in actuele situaties staatkundige of maatschappelijke maatregelen tot stand te brengen ter bestrijding van misstanden of ter bevordering van, naar men meent te mogen hopen, goede ontwikkelingen. Daarnaast zijn er wetten, die alleen worden uitgevaardigd met het oog op gebeurtenissen, die zich in de toekomst kunnen voordoen en die dan een onmiddellijke voorziening vereisen.

Tot de laatste categorie behoren de in deze wetsontwerpen vervatte wettelijke maatregelen. De commissie van voorbereiding hoopt vurig, dat deze beide wetten buiten toepassing zullen kunnen blijven. Zij houdt zich overtuigd, dat de Verenigde Vergadering dit gevoelen deelt.

Minister Van Agt: Mijnheer de Voorzitter! Gaarne wil de Regering erkentelijkheid uitspreken voor de instemming met beide wetsontwerpen, die zoëven door de geachte afgevaardigde de heer De Gaay Fortman sr. is vertolkt.

Tevens stel ik het op prijs ook dezerzijds de hoop uit te spreken dat deze wetsontwerpen geen toepassing zullen behoeven te vinden.

De beraadslaging wordt gesloten.

De ontwerpen van (rijks-)wet worden zonder stemming aangenomen.

De Voorzitter: De fracties van de PSP van beide Kamers geeft aantekening verleend, dat zij geacht wensen te worden tegen beide wetsontwerpen te hebben gestemd.

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

De Voorzitter: Ik heropen de vergadering.

Ik deel mede, dat is ingekomen een afschrift van het Koninklijk besluit van 3 april 1981, nr. 129.

Ik verzoek de Griffier de artikelen van dit besluit, voor zover deze betrekking hebben op de ontbinding van beide Kamers der Staten-Generaal en de sluiting van de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal, voor te lezen.

De Griffier:

Artikel 1

De Eerste Kamer en de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden ontbonden met ingang van woensdag 10 juni 1981.

Artikel 2

Onze Minister van Binnenlandse Zaken wordt gemachtigd van Onzentwege de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal te sluiten in een verenigde vergadering der beide Kamers op dinsdag 9 juni 1981 des namiddags om 17.00 uur.

De Voorzitter: Tot leden van de Commissie, welke de Minister van Binnenlandse Zaken in- en uitgeleide zal doen, zijn door mij benoemd de heren Versloot (voorzitter) en Blaauw.

Ik verzoek de Commissie haar taak aan te vangen.

Wij wachten de komst van de Minister van Binnenlandse Zaken af.

De Minister van Binnenlandse Zaken!

De heer Wiegel, Minister van Binnenlandse Zaken, treedt, voorafgegaan door de Commissie, de zaal binnen, plaatst zich achter de voor hem bestemde tafel en houdt de volgende rede.

Minister Wiegel: Mijnheer de Voorzitter! Hare Majesteit de Koningin heeft mij gemachtigd, de huidige zitting van de Staten-Generaal in haar naam te sluiten.

De tendens, dat het gemeen overleg tussen Staten-Generaal en de Regering steeds sterker in de publieke belangstelling komt te staan, heeft zich in de afgelopen jaren, waarin het huidige kabinet aan het bewind is geweest, voortgezet. De verheugend grote opkomst bij de laatst gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer is daarvan een duidelijk teken. Onze democratie is sterk; dat is gebleken.

Vanwege de herziening onze Grondwet, welke ook bij de verkiezingen van 26 mei jl. aan de orde was, zullen zowel een nieuw gekozen Tweede als Eerste Kamer aantreden. Deze zullen de voorstellen tot vernieuwing van de Grondwet in tweede lezing te behandelen krijgen: een nagenoeg gehele en zo belangrijke grondwetsherziening. Na behandeling in tweede lezing zal, wanneer de Staten-Generaal zich met de voorstellen kunnen verenigen, in veel gevallen nadere wetgeving moeten worden geïnitieerd en tot stand moeten worden gebracht. Veel wetgevende arbeid zullen Regering en

Staten-Generaal in de komende jaren hebben te verrichten.

Met reden kan worden gesteld, dat de achterliggende periode hoge eisen heeft gesteld aan uw toewijding en werkracht. Voor een aantal uwer zal de sluiting van deze zitting tevens het eind betekenen van hun parlementaire loopbaan. 's Lands erkentelijkheid vergezelt hen.

Leden der Staten-Generaal, de Koningin heeft mij verzocht, u dank te zeggen voor de ijver en de toewijding, in de thans af te sluiten periode bij de behartiging van 's lands belangen getoond.

In naam van Hare Majesteit de Koningin verklaar ik deze zitting van de Staten-Generaal te zijn gesloten.

De Voorzitter: Ik dank de Minister van Binnenlandse Zaken voor het vanwege de Koningin sluiten van de zitting.

(De Commissie doet de Minister uitgeleide).

Wij wachten de terugkeer van de Commissie van in- en uitgeleide af.

(De Commissie keert terug).

De heer **Versloot:** Mijnheer de Voorzitter! De demissionaire Minister van Binnenlandse Zaken heeft de vergaderzaal van dit ontbonden Parlement verlaten.

De Voorzitter: Ik dank de Commissie voor het verrichten van haar taak en ontsla haar van alle verdere verplichtingen.

Ik stel voor, de notulen van deze vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

De Verenigde Vergadering is gesloten.

Noot 1 (zie blz. 5042)

Ontwerp-Gewijzigd Reglement van Orde

Voor de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal

Verenigde Vergadering der Staten-Generaal

Zitting 1980-1981

Vastgesteld bij besluit der Verenigde Vergadering

Algemene toelichting

Onlangs zijn twee wetsontwerpen ingediend, waarover in Verenigde Vergadering zal moeten worden beraadslaagd en beslist. Tenzij voordien het Reglement van Orde der Verenigde Vergadering gewijzigd wordt, zal bedoelde Vergadering gehouden moeten worden aan de hand van een sterk verouderd stel van regelen, dat bovendien niet is aangepast aan de uitbreiding van het aantal leden bij de Grondwetsherziening van 1956.

Het wil de ondergetekenden voorkomen, dat de wetsontwerpen in kwestie niet in de Afdelingen behoren te worden onderzocht, maar dat de schriftelijke voorbereiding van de plenaire behandeling aan een commissie dient te kunnen worden opgedragen, en dat de plenaire behandeling geschiedt in een Vergadering, waarin desgewenst de Gevolmachtigde Minister der Nederlandse Antillen en eventuele bijzondere gedelegeerden van de Staten der Nederlandse Antillen de hun ingevolge het Statuut toekomende bevoegdheden kunnen uitoefenen.

Deze mogelijkheden zouden worden geopend door het Reglement van Orde te wijzigen bij de aanvang van bedoelde te verwachten Verenigde Vergadering. Tevens ware deze herziening te benutten om het Reglement te ontdoen van enige archaïsmen in taalgebruik en spelling. Bijgaand ontwerp beoogt zodanige wijzigingen te bewerkstelligen.

De Voorzitter van de Verenigde Vergadering heeft medegedeeld voornemens te zijn, na aanvaarding van deze wijzigingen een Commissie van leden van beide Kamers in te stellen met als taak, na te gaan of en, zo ja, in hoeverre verdergaande wijzigingen wenselijk zijn.

De ondergetekenden hebben de eer, de Verenigde Vergadering voor te stel-

len het vigerende Reglement van Orde te vervangen door de navolgende tekst.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 (oud) is, als overbodig, want reeds in de Grondwet vastgelegd, geschrapt.

De nieuwe artikelen 1, 2, 3 en 5 zijn de huidige artikelen 2, 3, 4 en 6. Qua taalgebruik en spelling aangepast aan deze tijd. Artikel 5 (oud) is ondergebracht in het nieuwe artikel 6. (Artikel 6 (oud) is het nieuwe artikel 4.)

Het nieuwe artikel 6 is het huidige artikel 8, in de thans voorgeschreven spelling en met aanpassing van het genoemde minimum aantal leden aan de uitbreiding van 1956. In vergelijking met de huidige tekst bevat het deze beperking, dat een Vergadering door de Voorzitter slechts wordt belegd 'ter beraadslaging en besluitvorming over een of meer aan de Vergadering voorbehouden zaken'.

Nu – sinds de intrekking van een amendement (Tweede Kamerstuk 14224, nr. 11) bij de aanhangige Grondwetswijzigingsvoorstellen – is komen vast te staan dat de Grondwetgever de onderwerpen, waarover de Verenigde Vergadering beraadslaagt en besluit, als limitatief aan te wijzen beschouwt (zie ook Tweede Kamerstuk 14222, nr. 12, blz. 8) dient het Reglement van Orde door dit vast te leggen een toekomstige Voorzitter te vrijwaren tegen incidenten als waarvoor in 1958 Voorzitter Jonkman zich geplaagd zag.

De nieuwe artikelen 7, 8 en 9 zijn qua taalgebruik en spelling gemoderniseerde huidige artikelen 9, 10 en 11. Alleen is voorts de in het huidige artikel 11 voorgeschreven voorlezing door de Griffier van de notulen der vorige Vergadering vervangen door nederlegging ter inzage van de leden, waarna de Voorzitter de goedkeuring voorstelt; daardoor kan ook het huidige artikel 13 komen te vervallen. Aan de huidige artikelen 12 en 14 bestaat geen behoefte; het huidige artikel 15 is in het nieuwe artikel 9 geïncorporeerd.

Het huidige artikel 16 komt inhoudelijk overeen met het nieuwe artikel 10. Het huidige artikel 17 is, aangepast aan de tegenwoordige parlementaire praktijk, terug te vinden in het nieuwe artikel. De huidige artikelen 18 en 19 komen inhoudelijk overeen met de nieuwe artikelen 12 en 13.

Het huidige artikel 20 is terug te vinden in het nieuwe artikel 14, met dien

verstande dat het vereiste minimum aantal leden is aangepast aan de uitbreiding van 1956 en dat de wijze van ondersteuning (opstaan) is gemoderniseerd (mede-ondertekening of handopsteken).

De huidige artikelen 21 t/m 23 komen inhoudelijk overeen met de nieuwe artikelen 15 t/m 17.

In de nieuwe versie (artikel 18) van het huidige artikel 24 is het vierde lid als overbodig geschrapt; indien in de volgende vergadering geen der leden heropening der beraadslaging vraagt, kan de herstemming aanstonds geschieden.

Het nieuwe artikel 19 vervangt de in het huidige artikel 25 neergelegde regeling, voor het geval het quorum niet meer aanwezig blijkt, door de terzake in het Reglement van Orde der Tweede Kamer (artikel 75) opgenomen bepaling.

De huidige artikelen 26 t/m 30 komen inhoudelijk overeen met de nieuwe artikelen 20 t/m 24.

De huidige artikelen 31 en 32 zijn terug te vinden in de nieuwe artikelen 25 en 26, met dien verstande dat de vereiste aantallen leden zijn aangepast aan de uitbreiding van 1956 en dat de Commissie van Rapporteurs vervangen wordt door de Commissie in welke handen het voorstel gesteld is.

De artikelen 33 t/m 40 komen inhoudelijk overeen met de nieuwe artikelen 27 t/m 34.

De huidige artikelen 41 t/m 57, tezamen vormend hoofdstuk IV, waarin het afdelingsonderzoek wordt voorgeschreven en geregeld, zijn vervangen door een nieuw hoofdstuk IV, bestaande uit de artikelen 35 t/m 38, regelende het commissoriale onderzoek.

Nieuw in vergelijking met de overeenkomstige bepalingen in de Reglementen van Orde der afzonderlijke Kamers is, dat de Voorzitter der Verenigde Vergadering, indien hij overweegt een commissie ter voorbereiding van de plenaire vergadering in te stellen daarover en over de samenstelling tevoren overleg pleegt met zijn ambtgenoot 'aan de overzijde'.

Aan de Voorzitters der afzonderlijke Kamers kan worden overgelaten hoe elk voor zich de meningen zal peilen, welke terzake in de eigen Kamer leven.

Voor wat betreft de werkwijze der Commissies, eenmaal geconstitueerd (nieuw artikel 36), is voorhands gekozen voor het regime van de Eerste Kamer. De reden voor deze keuze is de overweging, dat de onderwerpen, waarvoor de Grondwet thans en, voor-

zover te voorzien, ook na haar herziening, beraadslaging en besluitvorming in Verenigde Vergadering voorschrijft, c.q. zal voorschrijven, van dien aard zijn dat de voorbereiding van de – openbare – plenaire behandeling in besloten commissievergaderingen – met verslaggeving als gebruikelijk – eerder voor de hand ligt dan het in principe in openbaarheid vergaderen, zoals dat in het Reglement van Orde der Tweede Kamer bepaald is.

Aan de verplichte instelling van een Commissie voor de Verzoekschriften (huidig artikel 58, tevens hoofdstuk V) bestaat geen behoefte. De meeste verzoekschriften zullen betrekking hebben op het aan de Verenigde Vergadering voorgelegde voorstel, en kunnen dus aan de daarvoor in te stellen Commissie worden doorgezonden.

Daartegen bevat het nieuwe hoofdstuk V, in de artikelen 39 t/m 42, het minimum aan bepalingen, dat nodig is om de behandeling van ontwerpen van Rijkswet te regelen.

Nieuw is eveneens hoofdstuk VI, dat in zijn artikelen 43 en 44 handelt over de vergaderingen waarin niet beraadslaagd of besloten wordt zoals opening en sluiting van de zitting der Staten-Generaal en de inhuldiging des Konings.

Het lijkt de ondergetekenden voor de hand te liggen, dat hetzelfde regime dan ook zal worden toegepast – al wordt zulks uit de aard der zaak in dit Reglement niet bepaald – voor de bijeenkomsten van de leden der Staten-Generaal, die onmiddellijk aan de Verenigde Vergaderingen tot opening van een zitting voorafgaan c.q. op de Verenigde Vergaderingen tot sluiting van een zitting volgen, en voor die gezamenlijke bijeenkomsten, die zonder strikt genomen een Verenigde Vergadering in de zin der Grondwet zijn, een puur ceremonieel karakter hebben; te denken valt aan voorbeelden als de huldiging van enkele staatslieden der geallieerden na de Tweede Wereldoorlog, en aan de gezamenlijke bijeenkomst op 11 december 1973 ter herdenking van het feit, dat op 10 december 1948 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens was aanvaard.

Het huidige artikel 59 (nu hoofdstuk VI) komt inhoudelijk overeen met het nieuwe artikel 45 (nieuw hoofdstuk VII), met dien verstande dat de thans aan de Vergadering toekomende beslissing over het drukken van andere dan Regeringsstukken gelegd wordt in de handen van de Voorzitter.

De huidige slotbepaling (artikel 60) komt inhoudelijk overeen met het

nieuwe artikel 46, zij het dat het ter verzekering van het ongedekt zijn van de hoofden der toehoorders voldoende lijkt, de bodes en de politie ter zake te instrueren.

Nieuw is de bepaling van het nieuwe artikel 47. Ook de nieuwe artikelen 1 t/m 46 verschaffen niet in alle gevallen, waarmee de Vergadering zou kunnen worden geconfronteerd, zoals een voorstel om een enquête in te stellen of een verzoek om de Regering te mogen interpellieren, bepalingen hoe te procederen.

De nieuwe slotbepaling beoogt, de Voorzitter te machtigen, na overleg met zijn ambtgenoot 'aan de overzijde' in zulke gevallen het noodzakelijke te regelen.

ONTWERP-REGLEMENT

Artikel 1

De plichten van de Voorzitter zijn voornamelijk: het leiden van de werkzaamheden der Vergadering; het handhaven der orde bij de beraadslagingen; het zorgen dat geen spreker in zijn rede gestoord wordt; het tot de orde roepen van een spreker, die zich beleedigende uitdrukkingen veroorlooft; het tot de behandeling van het ontwerp terugroepen van een spreker, die daarvan afwijkt; het nauwgezet in acht nemen en doen naleven van het Reglement van Orde; het aan alle leden behoorlijk gelegenheid geven om hun bedenkingen voor te dragen; het juist stellen der door de Vergadering te beslissen vraagpunten; het aankondigen van de uitkomst der stemmingen en het uitvoeren der besluiten, door de Vergadering genomen.

Artikel 2

De Voorzitter mag, gedurende de beraadslagingen, slechts het woord nemen om de juiste stand van het geschilpunt aan te wijzen of om de beraadslagingen, bij afdwaling, tot het juiste punt terug te brengen; indien hij over het in overweging zijnde ontwerp het woord wil voeren, verlaat hij de voorzittersstoel, en herneemt die zetel nadat hij zijn rede geëindigd heeft.

Artikel 3

Het voorzitterschap wordt gedurende die rede, alsmede bij afwezigheid of ontstentenis van de Voorzitter, waargenomen door de laatst afgetreden Voorzitter, die in de vergadering tegenwoordig is, of bij diens ontstentenis, door het aanwezige oudste lid in jaren.

Artikel 4

Het griffierschap der Vergadering wordt door de Griffiers der beide Kamers vervuld.

Artikel 5

De bij de Vergadering ingekomen stukken worden ter griffie van de Eerste Kamer bewaard.

HOOFDSTUK II

Van het houden der vergaderingen

Artikel 6

De Voorzitter belegt de vergadering, ter beraadslaging en besluitvorming over een of meer aan de Vergadering voorbehouden zaken, zo dikwijls hij het nodig oordeelt, of dit door elf leden, schriftelijk, met opgave van de redenen, is verzocht.

Artikel 7

Ieder lid tekent naar volgorde van binnenkomst zijn naam op een lijst. Zodra deze lijst door de meerderheid der leden is getekend, geeft de Griffier haar aan de Voorzitter over, die alsdan de vergadering dadelijk opent; de bedoelde lijst blijft ter tafel van de Griffier liggen, ter tekening door de later komende leden.

Artikel 8

1. Indien een half uur na de tijd, voor de vergadering van die dag vastgesteld, het vereiste getal leden niet tegenwoordig is, opent de Voorzitter de bijeenkomst en doet de namen der afwezige leden oplezen. Hij kan kennis geven van de ingekomen stukken en voorstellen.

2. De bijeenkomst wordt daarna door de Voorzitter uitgesteld.

Artikel 9

Na het openen der vergadering worden de notulen der vorige vergadering gedurende het eerste uur voor de leden ter inzage gelegd, tenzij deze notulen reeds staande die vergadering waren goedgekeurd. Na verloop van die tijd of, indien de vergadering korter duurt, vóór de sluiting stelt de Voorzitter aan de Vergadering voor, het ter inzage gelegde stuk goed te keuren. De notulen behelzen, behalve de namen der leden, die tegenwoordig waren, het woord voerden en bij de stemmingen zich voor of tegen verklaarden, een beknopte opgave van de inhoud

van alle ingekomen stukken, en inzonderheid de omschrijving van alle gedane mededelingen, kennisgevingen en voorstellen en van alle door de Voorzitter of de Vergadering genomen besluiten.

Artikel 10

1. Na de terinzagelegging van de notulen der vorige vergadering doet de Voorzitter een korte opgave van alle bij hem, sedert de laatste vergadering, ingekomen stukken.

2. Hij doet mededeling van alle besluiten en mededelingen van de Regering ontvangen, en stelt zodanige beslissing aan de Vergadering voor, als de aard der stukken medebrengt.

Artikel 11

1. Geen lid voert het woord, dan na het van de Voorzitter verzocht en verkregen te hebben.

2. De leden spreken – afgezien van het plaatsen van interrupties – van de spreekplaats, tenzij de Kamer toestaat dat een lid het woord, hetzij staande hetzij zittende, van zijn plaats af voert.

Artikel 12

1. Zodra enig onderwerp aan de orde is gesteld, kunnen de leden zich bij de Voorzitter aanmelden en de inschrijving hunner namen op de lijst der sprekers verzoeken.

2. De Voorzitter geeft naar de orde die lijst het woord, en daarna aan hen, die het later vragen. Deze orde kan echter altijd verbroken worden, wanneer een lid het woord vraagt over een persoonlijk feit of om een motie van orde voor te stellen.

Artikel 13

Niemand voert meer dan twee malen over hetzelfde onderwerp het woord, tenzij de Vergadering hem hiertoe verlof verleent.

Artikel 14

1. Een motie van orde tot sluiting der beraadslaging moet, alvorens de Voorzitter die in stemming brengen kan, door ten minste acht leden worden ondersteund. De leden doen van hun ondersteuning blijken door mede-ondertekening of hand opsteken.

2. Een motie tot sluiting mag niet met redenen zijn omkleed.

3. Over een motie tot sluiting wordt niet beraadslaagd, maar de Voorzitter vraagt, alvorens die in stemming te

brengen, aan de Ministers en Staatssecretarissen, aan door de Koning aangewezen Commissarissen, alsmede aan de voorstellers van enig onderwerp in behandeling, of zij over hetgeen aan de orde is nog het woord verlangen te voeren.

Artikel 15

Aan de Ministers en Staatssecretarissen en aan door de Koningin aangewezen Commissarissen wordt het woord gegeven, wanneer en zo dikwijls zij dit verlangen, echter niet voordat de spreker die aan het woord is, zijn rede geëindigd heeft.

Artikel 16

1. Na de sluiting der beraadslaging gaat de Vergadering tot stemming bij hoofdelijke oproeping over, indien de Voorzitter daartoe besluit of een der leden het verlangt. Vóór de hoofdelijke oproeping wordt door het lot beslist welk nummer van de presentielijst de oproeping een aanvang neemt. De Voorzitter brengt zijn stem het laatste uit.

2. Ieder lid stemt met de woorden 'voor' of 'tegen' zonder enige bijvoeging.

Artikel 17

De Ministers en Staatssecretarissen, alsmede de door de Koning aangewezen Commissarissen, hebben aan hen door de Voorzitter toegewezen zitplaatsen.

Artikel 18

1. Alle besluiten over zaken worden bij volstreekte meerderheid der stemmende leden genomen.

2. Bij staken van stemmen wordt het nemen van het besluit tot een volgende vergadering uitgesteld.

3. In deze, en evenzo in een voltallige vergadering, wordt, bij staken van stemmen, het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

Artikel 19

Indien bij hoofdelijke oproeping blijkt, dat er geen honderddertien leden meer ter vergadering aanwezig zijn, schorst de Voorzitter de vergadering voor enige tijd. Blijken bij heropening weer voldoende leden tegenwoordig te zijn, dan wordt de vergadering voortgezet. De Voorzitter kan, indien bij hoofdelijke oproeping geen honderddertien leden meer aanwezig

blijken, de vergadering evenwel ook dadelijk sluiten en tegen een later tijdstip een nieuwe vergadering bijeenroepen.

Artikel 20

Van het ogenblik af, dat de schriftelijke voorbereiding van de openbare beraadslaging over een voorstel is beëindigd, staat het aan ieder lid vrij, ondertekende wijzigingen in dat voorstel ter griffie der Eerste Kamer in te zenden. De voorsteller ener wijziging kan daarbij een beknopte toelichting voegen. Deze stukken worden met de meeste spoed gedrukt en rondgedeeld.

Artikel 21

De beraadslaging over het voorstel is tweeledig; zij beperkt zich in de eerste plaats tot het onderwerp in het algemeen, daarna tot afzonderlijke artikelen en de beweegreden van het voorstel.

Artikel 22

Bij de beschouwingen over het onderwerp in het algemeen komen uitsluitend de algemene strekking en het geheel van het voorstel in aanmerking. De Vergadering kan mede tot een afzonderlijke beraadslaging over elke der hoofdafdelingen van het voorstel besluiten.

Artikel 23

1. De beraadslaging over de artikelen heeft in hun volgorde plaats, zodanig dat bij ieder artikel tevens de daartoe betrekkelijke wijzigingen worden behandeld, tenzij de inhoud of het verband met andere artikelen en wijzigingen een andere volgorde noodzakelijk maakt.

2. De Vergadering kan besluiten de beraadslaging over een artikel te splitsen, wanneer dit verschillende paragrafen of zinsneden bevat.

Artikel 24

De Voorzitter onderwerpt de voorgestelde wijzigingen gelijktijdig met het artikel of het onderdeel, waarop zij betrekking hebben, aan de beraadslaging.

Artikel 25

1. Elke voorgestelde wijziging kan door de voorsteller, indien hij tegenwoordig is, worden toegelicht.

2. Om een onderwerp van beraadslaging uit te maken, moeten de wijzigingen door minstens elf leden worden voorgesteld of ondersteund.

3. Wijzigingen voorgedragen namens de Commissie in welker handen het voorstel gesteld is, mits blijkens de ondertekening het gevoelen der meerderheid in haar midden uitdrukken, maken van rechtswege een onderwerp van beraadslaging uit.

4. Veranderingen, door de voorsteller ener wijziging daarin gebracht, behoeven geen nieuwe ondersteuning, tenzij de Vergadering anders beslist.

5. Het lid daartoe aangewezen door de Commissie in welker handen het voorstel gesteld is of anders haar voorzitter, heeft de rechten van voorsteller. De eerste ondertekenaar van een door verscheidene leden voorgestelde wijziging heeft insgelijks die rechten.

Artikel 26

1. Op voorstel van elf leden of van de Voorzitter kan de Vergadering de beraadslaging over elke wijziging uitstellen of deze verzenden naar de Commissie, in welker handen het voorstel gesteld is waarop de voorgestelde wijziging betrekking heeft. In beide gevallen wordt de wijziging, voor zover dit niet reeds geschied mocht zijn, gedrukt en rondgedeeld.

2. Gelijk uitstel of gelijke verzending, met de gevolgen daaraan verbonden, kan op voorstel van elf leden of van de Voorzitter plaats hebben voor de veranderingen door de Regering voor of gedurende de beraadslaging in het voorstel gebracht.

3. Indien de Vergadering hangende de beraadslaging beslist, dat de Commissie in welker handen het voorstel gesteld is over een of meer voorgedragen wijzigingen verslag zal uitbrengen, voldoet de Commissie aan die last bij monde van haar voorzitter of door het uitbrengen van een schriftelijk verslag.

Artikel 27

1. Wanneer niemand meer wijzigingen in het aan de orde zijnde artikel of in de beweegreden wenst voor te stellen, noch daarover het woord verlangt te voeren, wordt de beraadslaging over dat deel van het voorstel gesloten.

2. Daarna wordt tot de stemming overgegaan, en wel zodanig, dat eerst elke ondergeschikte wijziging (elk sub-amendement), daarna de wijziging, waartoe zij betrekking heeft, en

eindelijk het artikel of de beweegreden zelf, hetzij gewijzigd, hetzij niet gewijzigd, in stemming wordt gebracht. De wijziging, die de verste strekking heeft, heeft de voorrang.

Artikel 28

Het staat aan geen voorsteller ener wijziging vrij, zijn voorstel in te trekken, nadat de beraadslaging gesloten is, behalve ingeval de aanneming of verwerping ener voorgestelde wijziging andere voorgestelde wijzigingen vanzelf doet vervallen, waarover, bij verschil, de Vergadering beslist.

Artikel 29

1. Indien een voorstel in de loop der beraadslaging wijziging heeft ondergaan, kan de Vergadering besluiten, alvorens tot de eindstemming over te gaan, dat door de Commissie in welker handen het voorstel gesteld is, verslag zal worden uitgebracht over de invloed, die de aangenomen wijzigingen op het verband en de strekking van het voorstel hebben.

2. Na het uitbrengen van dat verslag gaat de vergadering, tenzij zij anders besluit, zonder heropening der beraadslaging, tot de eindstemming over.

Artikel 30

Veranderingen van het volgnummer der artikelen, nodig geworden door wijzigingen, bij de beraadslaging in een wetsontwerp of voorstel gebracht, zomede veranderingen in de aanhaling van het nummer der artikelen of onderdelen, welke het gevolg daarvan zijn, worden door de voorzitter daarin gebracht.

HOOFDSTUK III

Van de beraadslaging met gesloten deuren

Artikel 31

1. De vergaderingen worden in het openbaar gehouden.

2. De deuren worden gesloten, wanneer een tiende gedeelte der aanwezige leden het vordert, of de voorzitter het nodig oordeelt.

3. De vergadering beslist, of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

4. Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan ook daarin een besluit worden genomen.

Artikel 32

De vergadering met gesloten deuren beraadslagende, kan op het voorstel van de voorzitter of van een der leden, omtrent het aldaar behandelde geheimhouding opleggen.

Artikel 33

De geheimhouding wordt door alle leden en ambtenaren in acht genomen, totdat zij op gelijke wijze wordt opgeheven.

Artikel 34

De notulen van de vergaderingen met gesloten deuren worden afzonderlijk gehouden. Zij worden of dadelijk of in een volgende vergadering met gesloten deuren voor de leden ter inzage neergelegd en aan goedkeuring onderworpen.

HOOFDSTUK IV

Van het verzenden der voorstellen, hetzij van wet, hetzij andere, naar een of meer Commissies

Artikel 35

De voorzitter kan, ter voorbereiding van de plenaire beraadslaging een voorstel in handen stellen van een door hem in en samen te stellen Commissie, na het advies te hebben ingewonnen van de Voorzitter der Kamer, aan welker voorzitter niet de leiding der vergadering is opgedragen.

De Voorzitter is bevoegd alle vergaderingen van elke Commissie bij te wonen.

Artikel 36

De eerste vergadering van een Commissie heeft op uitnodiging en onder leiding van de Voorzitter plaats. In deze vergadering benoemt de Commissie haar voorzitter en, indien zij dit nodig, acht een ondervoorzitter.

Artikel 37

Plaatsvervangende leden van een Commissie hebben toegang tot al haar vergaderingen. Beslissingen worden alleen door de leden der Commissie genomen, met dien verstande dat bij ontstentenis of afwezigheid van een lid diens plaatsvervanger zijn bevoegdheden uitoefent. Bij verhindering doet het lid hiervan mededeling aan de griffie der Eerste Kamer die dan zo mogelijk zijn plaatsvervanger in-

licht. Besluiten in een gezamenlijke vergadering van twee of meer Commissies worden door elke Commissie afzonderlijk genomen. Indien de besluiten niet gelijkluidend zijn beslist zo nodig de Vergadering. Stukken bestemd voor de leden der Commissie worden, voor zover mogelijk ook aan hun plaatsvervangers toegezonden. Een Commissie kan één of meer leden der Staten-Generaal, die lid noch plaatsvervangend lid der Commissie zijn, op hun verzoek toestemming verlenen een commissievergadering bij te wonen; in dit geval is zulk een lid bevoegd, aan de beraadslaging deel te nemen. Elke commissie wordt bijgestaan door een der griffiers of plaatsvervangende griffiers.

Artikel 38

Voor het overige zijn op de werkwijze der Commissies de bepalingen ter zake in het Reglement van Orde van de Eerste Kamer van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK V

Behartiging van aangelegenheden van het Koninkrijk

Artikel 39

De Voorzitter geeft aan de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen en de bijzondere gedelegeerden gelegenheid de hun bij het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden toegekende bevoegdheden uit te oefenen.

Amendementen, voorgesteld door de Gevolmachtigd Minister of een bijzondere gedelegeerde komen van rechtswege in behandeling.

Artikel 40

De Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen en de bijzondere gedelegeerden hebben in de Vergadering, aan aangelegenheden van het Koninkrijk gewijd, aan hen door de Voorzitter toegewezen zitplaatsen.

Artikel 41

De Voorzitter geeft aan de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen en de bijzondere gedelegeerden het woord zodra en zo vaak zij zulks verlangen, echter niet vóórdat de spreker, die aan het woord is, zijn rede heeft geëindigd.

Artikel 42

De betrokken Commissie is bevoegd, voorzover het betreft de behandeling van een Rijkswet, door tussenkomst van de Voorzitter de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen en de bijzondere gedelegeerden om voorlichting te verzoeken, alsook de voorlichting te aanvaarden, welke dezen eigener beweging verstrekken.

HOOFDSTUK VI

Van vergaderingen waarin niet beraadslaagd of besloten wordt.

Artikel 43

Op vergaderingen, waarin naar het oordeel van de Voorzitter niet zal worden beraadslaagd of besloten, zijn de artikelen 1 en 2, 6 t/m 42, 45 en 47 van dit Reglement niet van toepassing.

Artikel 44

In deze vergaderingen bestaat de taak van de Voorzitter voornamelijk het desgewenst benoemen van een Commissie van in- en uitgeleide van degene, die de Vergadering zal toespreken, uit het leiden van de Vergadering en het handhaven van de orde.

De Voorzitter kan een lid, dat zulk een vergadering verstoort, uitsluiten van de verdere bijwoning der vergadering.

HOOFDSTUK VII

Van het drukken der stukken

Artikel 45

1. Alle stukken van regeringswege bij de Vergadering ingekomen of aan haar medegedeeld en die uit hun aard aan de leden behoren te worden rondgezonden, worden gedrukt aan hen bezorgd.

2. Van andere stukken beveelt de Voorzitter het drukken zodra hij dit nodig oordeelt.

3. Wanneer hij het drukken voor de leden alléén beveelt hetzij met of zonder geheimhouding, wordt dit boven aan het stuk vermeld, en worden de zodanige, onder verzegelde omslag, aan de leden alléén rondgezonden.

HOOFDSTUK VIII

Toehoorders

Artikel 46

Alle tekenen van goed- of afkeuring van de zijde der toehoorders zijn verboden. De Voorzitter zorgt, door gepaste maatregelen, voor de naleving van deze bepaling en voor de bewaaring van behoorlijke stilte. Hij kan, bij inbreuk daarop een of meer of alle toehoorders doen vertrekken.

SLOTBEPALING

Artikel 47

In alle gevallen waarin dit Reglement niet voorziet, kan de Voorzitter na het advies te hebben ingewonnen van de Voorzitter van de Kamer, aan welker Voorzitter niet de leiding der Vergadering is opgedragen, het Reglement van Orde van hetzij de Eerste hetzij de Tweede Kamer van overeenkomstige toepassing verklaren. Deze beslissing van de Voorzitter wordt terstond aan de leden en de Regering medegedeeld.

De Voorzitter van het College van Senioren¹ uit de Eerste Kamer, Thurlings

De Voorzitter van de Commissie Werkwijze² uit de Tweede Kamer, Dolman

¹ Samenstelling:

College van Senioren: Thurlings (CDA) Voorzitter, De Rijk (PvdA) (1e Ondervoorzitter), Van Hemert tot Dingshof (VVD) (2e Ondervoorzitter), Van Hulst (CDA), Vermeer (PvdA), Zoutendijk (VVD), B. de Gaay Fortman (PPR), Glastra van Loon (D'66), IJmker (CPN), Meuleman (SGP), Van der Jagt (GPV), Vogt (PSP); Griffier: Sprey

² Commissie voor de Werkwijze:

Bakker (CPN), Koekoek (BP), Joekes (VVD), Abma (SGP), Van Thijn (PvdA), Van der Spek (PSP), Rietkerk (VVD), Dolman (PvdA), Voorzitter, Verbrugh (GPV), Kappeyne van de Coppello (VVD), Van Dam (CDA), Poppe (PvdA), Aarts (CDA), Waltmans (PPR), De Kwaadsteniet (CDA), Eversdijk (CDA), Lambers-Hacquebard (D'66), Nijhof (DS'70), Van Kemenade (PvdA); Griffiers: Kooops, Kerkhofs.